

УДК 811.161.2

DOI: <https://doi.org/10.17721/2520-6397.2023.2.10>

Оксана НАЗАРЕНКО, канд. філол. наук, доц.,
Національний університет "Одеська юридична академія",
Одеса, Україна

ORCID ID: 0000-0002-4697-6100

Надія КАБАНЦЕВА, канд. філол. наук,
Міжнародний гуманітарний університет,
Одеса, Україна

ORCID ID: 0000-0002-5566-407X

МОВНА КОМПЕТЕНЦІЯ СТУДЕНТІВ ЯК ОСНОВА КУЛЬТУРИ МОВИ: ОСОБЛИВОСТІ ТА ПОРУШЕННЯ НОРМИ

Присвячено дослідженню мовної компетенції здобувачів вищої освіти як основи культури професійної мови, зосереджено увагу на лексичних порушеннях. Висвітлено різні аспекти дослідження науковців щодо культури мови, мовної норми, мовних та мовностилістичних порад, спрямованих на вдосконалення мови фахового спілкування. Виявлено та проаналізовано найтипівіші лексичні помилки в професійній мові студентів: 1) недоречне вживання паронімів; 2) уживання плеоназмів, надмірних або ж зайвих слів та повторів (тавтології); 3) уживання лексичних росіянізмів, що засмічує літературну форму української мови, призводить до помилок щодо вживання калькування чужих слів, суржику; 4) уживання слів у невластивому або невідповідному для контексту значенні; 5) дослівний переклад фразеологізмів або ж порушення фразеологічної точності; 6) недоречне вживання запозиченої лексики, зокрема англіцизмів; 7) неправильне вживання прийменникових конструкцій, яке виникає через недостатнє знання українських прийменникових моделей. Робота над усуненням лексичних помилок уможливить підвищувати культуру мови студентів, формувати мовну компетенцію, дотримуватися норм літературної мови.

Ключові слова: мовна компетентність, культура мови, лексичні норми, літературна мова, порушення, професійне спілкування.

На сучасному етапі досконало володіти українською мовою – завдання кожного свідомого громадянина, який зобов'язаний у діловій мові вміти послуговуватися всім лексичним багатством.

У сучасному суспільстві професійне спілкування людини слугує основним чинником її соціалізації, є складовою частиною її компетенції. Мова – є показником загальної культури, тому кожний мовець має дбати про високу культуру мови. Студенти обов'язково повинні формувати мовну компетенцію, слідкувати за відповідністю нормам літературної мови, уникати морфологічних, лексичних та фонетичних порушень, що увиразнює актуальність нашого дослідження.

Мовна компетенція – володіння мовою та її знання, відповідно до лексичних, граматичних, фонетичних норм літературної мови. Термін "мовна компетенція" розроблений американським мовознавцем Н. Хомським, і "розглядається як найважливіше знаряддя породження та сприйняття розуміння мовлення" [8, с. 442]. На думку науковця, це – потенційне знання мови, яке описує породжувальна модель як предмет генеративної лінгвістики. Це поняття визначає мовну активність і є первинною щодо неї. Однак тезу дослідника поділяють не всі науковці.

Слід розмежовувати поняття "комунікативна компетенція". Цей термін уведений Д. Хайзом на позначення системи знань про правила мовної комунікації, її процедуру, етикет, яка відображає взаємодію інтелектуального, соціального й вербального в поведінці комуніканта. Підтримуємо думку О. Селіванової, що "комунікативна компетенція передбачає володіння не лише знаннями, а й уміннями та навичками побудови інтенційно-стратегічної програми комунікації" [8, с. 443], контролю спілкування, орієнтація на співрозмовника, передбачення та сприйняття його емоційних реакцій, вибору доречних мовних засобів, стратегій та подолання комунікативний перешкод.

Поняття "мовна компетенція" розглядаємо як удосконалення літературної мови, відповідність орфоепічним, лексичним, акцентуаційним, орфографічним, морфологічним, стилістичним і пунктуаційним нормам літературної мови або дотримання культури мови.

Культура мови – форма висловлювання думок, яка ґрунтується на бездоганному знанні мовних норм, це ступінь відповідності нормам вимови, слововживання, установленими для певної мови; здатність наслідувати кращі зразки у своєму індивідуальному мовленні (словник лінгвістичних термінів). Якщо

норма існує на рівні "правильно – неправильно", то культура мови – на рівні "краще, точніше, доречніше". Опанування норм сприяє підвищенню культури мови, а висока культура мови є свідченням культури мислення, загальної культури людини.

Культура мови – досконале володіння мовою її нормами в процесі мовлення, входить до складових професійного спілкування [1, с. 12], є характеристикою професійної придатності спеціалістів різних професій: дипломатів, юристів, політиків, викладачів шкіл та ЗВО, журналістів, менеджерів, тих, хто в професійній діяльності пов'язаний із людьми, організовує та спрямовує їхню діяльність, веде ділові переговори, виховує, вчить, надає різні послуги. Культура мови – володіння учасниками спілкування нормами усного й писемного літературного мовлення, уміння використовувати зображувальні засоби мовного коду в різних умовах і сферах спілкування відповідно до мети і змісту комунікації. На ефективність ділового спілкування значною мірою впливає вміння його учасників використовувати лексичне багатство, виражальні можливості мови. Уміння правильно обрати інтонацію, слово, репліку. Дотримання культури мови вимагає від мовців відмови від жаргону, розрізнення паронімів, уникнення запозичених слів, калькування, суржику, повторів (тавтології), слів, зміст яких невідомий, незрозуміле значення слова чи фразеологічних одиниць для користувача і реципієнта.

Різні аспекти дослідження культури мови висвітлено в ґрунтовних працях, зокрема: поняття культури мови (М. Жовтобрюх, С. Єрмоленко, Л. Мацько, Н. Бабич, Л. Струганець, К. Городенська, М. Кожина, О. Пономарів, Л. Попова, Т. Коць), мовної норми (В. Русанівський, М. Пилипський, С. Єрмоленко, Л. Струганець, Н. Бондаренко, О. Черемська, Г. Яворська), мова як засіб спілкування (Ф. Бацевич, І. Вихованець, К. Городенська, П. Дудик, С. Єрмоленко, І. Зязюн, І. Ковалик, М. Кочерган, М. Плющ, О. Селіванова, М. Степаненко, О. Стишов), мовні та мовностилістичні поради (Б. Антоненко-Давидович, О. Пономарів, В. Русанівський, С. Єрмоленко, А. Коваль, Є. Чак, О. Сербенська, К. Ленець, І. Вихованець, К. Городенська, С. Бибик), підвищення рівня мовної і мовленнєвої культури учасників навчального процесу (Н. Бабич, І. Білодід, Н. Бондаренко, А. Богуш,

Н. Голуб, О. Горошкіна, Ж. Горіна, М. Жовтобрюх, О. Копусь, Л. Мацько, М. Пентилюк, М. Пилинський, О. Пономарів, В. Русанівський та ін.).

Опрацювавши й проаналізувавши наукові джерела з проблеми дослідження зазначимо, що в змістовому діапазоні формування мовних компетентностей майбутніх фахівців особливе місце належить культурі мови. Для вдосконалення професійного спілкування слід виявити мовні помилки, опрацювати їх для подальшого уникнення. Найбільш яскраво зміни виявляються в лексичні. На думку Л. Струганець, це пояснюється, по-перше, тим, що кількість лексичних одиниць значно перевищує кількість одиниць інших рівнів (фонем, морфем та ін.); по-друге, тим, що лексика, безпосередньо зв'язана з дійсністю, постійно реагує на зміни у суспільному житті. Слова з'являються услід за новими предметами і явищами, коли виникає потреба їх номінації, і поступово зникають разом із ними або набувають нових значень [9, с. 12]. Зростає роль лінгвістів в упорядкуванні мовного життя суспільства.

Мета дослідження – виявити та проаналізувати порушення лексичних норм в професійному спілкуванні студентів, з'ясувати їх суть та типологію. Робота над усуненням лексичних помилок уможливить підвищувати культуру мови студентів, формувати мовну компетенцію, дотримуватися норм літературної мови.

Лексичні норми регулюють точність, чистоту мови та правильність слововживання. Мовне багатство людини залежить від умінь користуватися лексичним складом: синонімами, паронімами, омонімами, запозиченими словами. Розрізнення значень і семантичних відтінків слів, закономірності лексичної сполучуваності становлять основу мовної компетентності. Лексичні норми регламентовані лінгвістичними словниками – тлумачними, іншомовних слів, словниками слововживання, синонімів, антонімів, паронімів, фразеологізмів і тісно пов'язані з точністю та чистотою мови [10, с. 164].

Найтипівші порушення лексичних норм в мовній практиці студентів, які зумовлені певними чинниками, визначаємо такі:

1) недоречне вживання паронімів – слова, схожі за звуковим складом і звучанням, але різні за значенням та написанням, по-

милково вживають одне замість іншого, що веде до затемнення змісту, наприклад, за словником паронімів: *багатур* (*багата людина*) – *богатур* (*силач*), *дружний колектив* (*згуртований, одностайний*) – *дружній потиск руки* (*доброзичливий, дружжелюбний*), *виборний орган* (*який обирається голосуванням*) – *виборча дільниця, комісія* (*який стосується виборів*), *громадська організація* (*стосується суспільства громадян чи колективу*) – *громадянський обов'язок* (*стосується громадянина як члена суспільства*), *воєнний стан* (*який стосується війни*) – *військова дисципліна* (*стосується війська, установлений в армії*), *інформативний виклад* (*наповнений інформацією*) – *інформаційне бюро* (*яке опрацьовує інформацію*), *ефективні ліки* (*дієві, результативні, корисні*) – *ефектне світло* (*який справляє сильне враження, ефект*), *корислива людина* (*прагне до власної вигоди*) – *корисний довідник* (*приносить користь*), *програмний документ* (*який містить у собі програму*) – *програмовий матеріал з української мови* (*який є в навчальній програмі*) – *програмоване навчання* (*який здійснюється за допомогою програмування*), *тактичні заходи* (*стосується тактики для досягнення мети*) – *тактовна людина* (*володіє почуттям такту*), *сердечний приятель*, *вітання* (*щирий, чуйний, доброзичливий*) – *сердешина Маруся* (*нещасна, викликає співчуття*) – *серцевий м'яз, напад* (*стосується серця*), *художня уява* (*здатність відтворювати щось у думках, змальовувати*) – *помилкове уявлення* (*розуміння чогось, знання*) [2, с. 167–170]. Незначна відмінність у вимові призводить до лексичних помилок, тому варто приділяти увагу вживанню малознайомих слів, додатково перевіряти їхнє тлумачення за словником паронімів;

2) уживання плеоназмів, зайвих слів та повторів (тавтології). Плеоназм – стилістична фігура, яка будується як накопичення стилістичних та контекстуальних синонімічних висловів, утворених з близькозначних слів, а також "на надмірному дублюванні сем у сполучуваних словах" [8, с. 562]. Семантичне навантаження таких мовних одиниць, як правило, досить слабке. Як традиційний стилістичний прийом переважно вживається в поетичних творах, народних піснях, як засіб стилізації під фольклорні зразки. Різновидом плеоназму вважають тавтологію. За О. Селівановою, відмінність полягає в тому, що "тавтологія не

розглядається як стилістичний прийом або вияв системних явищ мови, а здебільшого є результатом недостатньої грамотності й культури мовців або парадоксального мислення" [8, с. 713]. Особливо часто вживаються тавтологічні поєднання рідної та запозиченої лексики. Виявами зайвих, надмірних слів та повторів можуть бути: *більш найкращий, меню страв, хвороба хворого, периший дебют, уперше познайомитися, пам'ятний сувенір (сувенір – подарунок на пам'ять), передовий авангард (авангард – ті, хто попереду), запитати (а не запитати питання), спільна співпраця (співпраця – спільне розв'язання проблем, спільна робота), народний фольклор (фольклор – народна творчість), преїскурант цін (преїскурант – довідник цін), вільна вакансія (вакансія – вільна, незайнята посада), у березні місяці (березень – це вже назва місяця), основний лейтмотив (лейтмотив – провідний мотив, основна думка твору), дублювати двічі (дублювати – повторювати, подвоювати), демобілізуватися з армії (демобілізуватися – звільнитися зі збройних сил), чорна сажка (сажка – за кольором чорна), вагітна жінка (вагітною може бути тільки жінка), смертельно вбитий труп загиблого мерця (достатньо – труп убитого), бурхливі овації (овації – бурхливі оплески), внутрішній інтер'єр (інтер'єр – внутрішній вигляд), долоні рук (долоні бувають тільки на руках, на ногах – ступні; достатньо – долоні), моя власна думка (моя думка вже належить мені, не може бути моєї орендованої думки чи будь-якої іншої моєї невласної думки), писати свою автобіографію (автобіографія – біографія, яку автор написав про себе; читати, видавати, розповідати можна як свою, так і чужу автобіографію);*

3) уживання лексичних росіянізмів, що порушує лексичні норми, засмічує літературну форму української мови. За М. Пентлюк, "росіянізми – це невмотивоване використання російської лексики, що не має відповідників в українській мові" [5, с. 713], але призводить до помилок щодо вживання калькування чужих слів, суржику. Визначною науковою працею, присвяченою тлумаченню невмотивованих лексичних росіянізмів став підручник О. Пономарева "Культура слова: мовностилістичні поради" [6], наприклад: правильно *брати участь (а не приймати участь)*,

навчальний корпус (а не учбовий), колишній студент (а не бувший), лікувати хворого (а не лічити) хворого, наступного тижня (а не на слідуючу неділю), рибалка (а не рибак, ловець риби), риболовля (а не рибалка, процес), думки збігаються (а не співпадають), запобігти хворобі (а не попередити хворобу), наступні заходи (а не міроприємства), наступне завдання (а не слідуюче), вимкнути світло (а не виключити), ужити наступні рішення (а не прийняти слідуючі рішення), мати добру репутацію (а не бути на хорошому рахунку), професійний рівень (а не професіональний), посідати призіві місця (а не займати), зазнати збитків (а не понести збитки), вважати за необхідне (а не рахувати необхідним), оскаржити рішення (а не обжалувати), не зважаючи на умови (а не дивлячись на умови), на виплат (а не у розстрочку), збіг обставин (а не співпадіння), порушувати важливе питання (а не піднімати), гостра потреба (а не крайня необхідність);

4) уживання слів у невластивому або невідповідному для контексту значенні, наприклад: замість слова відкрити правильно вживаємо відчинити двері, але день відкритих дверей (а не відчинених); розгорнути книгу, розплющити очі, розз'явити рота, розтулити губи, відкрити нову школу, протягом дня (а не на протязі дня), здобути перемогу (а не отримати), правильно написати (а не вірно), висока ціна (а не велика), міцна дружба (а не сильна), заважати працювати (а не мішати працювати), нахабно поводитися (а не нагло поводитися), непевно почуватися (а не дурно почуватися), відмовляти в послугі (а не відказувати у послугі), примушувати прочитати (а не заставляти);

5) дослівний переклад фразеологізмів, слів із фразеологічно зв'язаним значенням, які в українській мові мають свої відповідники або ж порушення фразеологічної точності, наприклад: правильно вживаємо впадати в очі (а не кидатися у вічі), зайти у безвихідь (у глухий кут)(а не зайти в тупик), ні в сих ні в тих (а не не в своїй тарілці), де борошно, там і порошно (а не ліс рубають – тріски летять), просто неба (а не під відкритим небом), без жодного приводу (а не без всякого поводу), опанувати себе (а не взяти себе в руки), досягати мети (а не добиватися цілі), мати рацію (а не бути правим), пішло нанівець (а не пішло прахом), про вовка промовка (а не легкий на помині), по-

шитися в дурні (а не залишитися в дурнях), спало на думку (а не прийшло в голову), даруйте на слові (а не в обіду сказано), незважаючи ні на що (а не не дивлячись ні на що), справа честі (а не питання честі), на щабель вище (а не на ступінь вище). Національна своєрідність фразеології в тому, що в ній зафіксовано реалії життя народу, його історії тощо. Кожна мова відзначається своєю оригінальною фразеологією, що пов'язано з неповторністю побуту, звичаїв, культури та й загалом ментальності народу. Фразеологізми – це майже завжди яскраві, образні вирази, які є важливим експресивним засобом мовлення, зокрема професійного [7, с. 14]. При цьому слід використовувати нормативні мовні звороти, перевіряти вживання стійких сполучень за словником фразеологізмів;

б) недоречно вживання запозиченої лексики, зокрема англіцизмів, які в літературній формі української мови мають свої відповідники, наприклад: *правильно людяність (а не гуманність), показ (а не демонстрація), докладний (а не детальний), незручність (а не дискомфорт), панувати, переважати (а не домінувати), образ (а не імідж), зосередження (а не концентрація), протистояння (а не конфронтація), знищення (а не ліквідація), рухливий (а не мобільний), миттєвий (а не моментальний), особистий (а не персональний), можливий (а не потенційний), втілити (а не реалізувати), рішення (а не резолюція), відновлення (а не реконструкція), одночасно (а не синхронно), ознака (а не симптом), благодійник (а не спонсор), захоплення (а не хобі), правознавство (а не юриспруденція), злочинний (а не кримінальний), обслуговування (а не сервіс), мить (а не момент), доказ (а не аргумент), відшкодування (а не компенсація), мовознавець (а не лінгвіст), договір (а не контракт), зручність (а не комфорт), міжнародний (а не інтернаціональний), тотожний (а не ідентичний), непорозуміння (а не інцидент), винятковий (а не ексклюзивний), суддя (а не арбітр), освітлення (а не ілюмінація), пристосування (а не адаптація), згода (а не консенсус), об'єднання (а не коаліція), походження (а не генеза). Запозичення з інших мов відбувалося за різних часів. Деякі слова перейшли до загальноновживаних (*футбол, волейбол, театр, адвокат, студент, курорт, буква*). Багато таких слів стали на-*

стільки звичними для нас, що вже не сприймається їхнє іншомовне походження, але мовознавці зауважують, що у професійному мовленні варто не зловживати ними, перевагу слід віддавати українському відповіднику. Запозичення слід уживати тільки тоді, "коли вони насправді потрібні, і, безумовно, у властивих для них значеннях" [4, с. 106]. Визначити іншомовне слово можна за фонетико-граматичним оформленням та лексичним значенням;

7) неправильне вживання прийменникових конструкцій, яке виникає через недостатнє знання українських прийменникових моделей. Перекладаючи сполучення з прийменником по з російської мови, слід враховувати особливості вживання прийменників в українській мові, а не перекладати дослівно, наприклад: правильно *дослідження з хімії (а не по хімії)*, *з особистих питань (а не по особистим питанням)*, *інспектор з техніки безпеки (а не по техніці безпеки)*, *за наказом (а не по наказу)*, *за прізвищем (а не по прізвищу)*, *за згодою (а не по згоді)*, *за необхідності (а не при необхідності)*, *на замовлення (а не по замовленню)*, *надіслати за адресою (а не по адресу)*, *курси для вивчення (а не по вивченню)*, *інструкція щодо використання (а не по використанню)*, *пропустити через хворобу (а не по хворобі)*, *після закінчення університету (а не по закінченню)*, *під час виконання службових обов'язків (а не при виконанні)*, *припало до смаку (а не по смаку)*.

Слід наголосити, що прийменник по залишається в таких прийменникових конструкціях: *йти по дорозі, піти по хліб, по воду, наказ по інституту, по можливості, по змозі, одержувати по п'ятсот гривень, родич по матері, черговий по вокзалу, різьблення по дереву, ім'я по батькові, по чайній ложці*. Одні й ті самі прийменники внаслідок узагальненого граматичного значення можуть виражати різні відношення, вживатися з різними відмінками іменників та займенників. Прийменники не вживаються з називним і кличним відмінками, місцевий вживається тільки з прийменниками.

Основною причиною виникнення лексичних помилок у професійному спілкуванні здобувачів вищої освіти є збіднений словниковий запас. Мовці намагаються його заповнити створенням недоречних паралельних похідних, а саме: просторічних слів, запозичених, зокрема англіцизмів, діалектизмів, жар-

гонізмів, поширених в їхньому оточенні. Слід зазначити, що студенти часто неправильно тлумачать слово, розширюють або ж звужують його значення; й необдуманно підбирають лексику за асоціацією або ж за зразком подібного слова та спільним лексичним значенням, це пов'язано з недосконалими знаннями, неточне його розуміння, також "бідність синоніміки, стилістична обумовленість слововживання; поспішність вибору слова та брак самоконтролю; нерозвиненість мовного чуття" [3, с. 17].

Поширеною лексичною помилкою є дослівний переклад прийменникових конструкцій, нерозуміння значення фразеологічних одиниць, заміна його на одне слово з фразеологічно пов'язаного словосполучення, унаслідок цього руйнується фразеологізм.

Отже, аналіз професійного спілкування студентів свідчить про виявлення та наявність порушень лексичних норм. Подані у статті типові помилки лексичних норм дадуть змогу визначити ефективні шляхи їх подолання, організувати роботу над удосконаленням фахової мови здобувачів вищої освіти. Робота над усуненням лексичних помилок уможливить підвищувати культуру мови студентів, формувати мовну компетенцію, дотримуватися норм літературної мови.

Перспективним напрямом подальших досліджень у межах опрацьованої проблематики вважаємо аналіз порушень морфологічних норм літературної мови в професійному спілкуванні студентів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Азарова Л. Є, П'яст Н. Й., Радомська Л. А. Українська мова. Складні вживання (найновіші рекомендації): навч. посіб. Вінниця: ВНТУ, 2010. 90 с.

2. Білецька О. І. Українська мова. Тернопіль: Підручники і посібники, 2019. 592 с.

3. Бондаренко Н. В. *Порушення лексичних норм та шляхи запобігання їх в українському мовленні старшокласників. Українська мова і література в школі. Вип.139. Т. 4. Київ: Інститут педагогіки НАПН України, 2018. С. 16–21.*

4. Пашинська Л. М., Школа Г. М. Порушення літературних норм у професійному мовленні. *Науковий вісник кафедри Юнеско КНЛУ. Серія Філологія. Випуск 38. Київ, 2019. С. 104–108.*

5. Пентилюк М. І. *Культуромовний аспект підготовки майбутнього вчителя-філолога в білінгвальному середовищі*. Вісник Глухівського державного пед. ун-ту. Глухів, 2009. С. 24.

6. Пономарів О. *Культура слова: мовностилістичні поради*. 2-ге видання стереотипне. Київ: Либідь, 2001. 240 с.

7. Савчин Т. О., Назаревич Л. Т. *Українська мова за професійним спрямуванням: навч. посіб.* Тернопіль: ТНПУ, 2020. 132 с.

8. Селіванова О. О. *Лінгвістична енциклопедія*. Полтава: Довкілля-К., 2011. 844 с.

9. Струганець Л. В., Бобесюк О. І., Веремчук О. В. та ін. *Культура мови: від теорії до практики: монографія*. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2015. 216 с.

10. Токарська А. С., Кочан І. М. *Українська мова фахового спрямування для юристів*. Київ: Знання, 2008. 413 с.

Oksana NAZARENKO, PhD, Associate Prof.,
National University "Odessa Law Academy" of Odesa,
Odesa, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4697-6100>

Nadia KABANTSEVA, PhD,
International Humanities University of Odesa,
Odesa, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5566-407X>

THE STUDENTS LANGUAGE COMPETENCE AS THE LANGUAGE CULTURE BASIS: FEATURES AND VIOLATIONS OF NORMS

The article is devoted to language competence study of higher education institutions' students as the basis of professional language culture. It was emphasized that students of higher education should develop language competence, follow the literal language norms, avoid morphological, lexical and phonetic violations. Mastering the Ukrainian language perfectly is the task of every conscious citizen, who is obliged to be able to use all the lexical wealth in the professional language. The theoretical basis of language competence is substantiated, it is emphasized that it should not be confused with communicative competence. Various aspects of research by scientists regarding language culture, language norms, language and stylistic advice aimed at improving the language of professional communication are highlighted. Violations of lexical norms in the students'

professional language were revealed. The most typical lexical errors were analyzed: 1) inappropriate use of paronyms. Such words should be checked in the dictionary of paronyms; 2) the use of pleonasm, excessive or redundant words and repetitions (tautologies); 3) the use of lexical Russianisms, which violates lexical norms, litters the literary form of the Ukrainian language, leads to mistakes regarding the use of tracing foreign words, surzhyk (mixed language dialect); 4) using words in a non-characteristic or context-inappropriate meaning; 5) literal translation of phraseological units, words with a phraseologically related meaning, which have their counterparts in the Ukrainian language, or violations of phraseological accuracy; 6) inappropriate use of borrowed vocabulary, in particular anglicisms that have their counterparts in the literary language. A foreign word can be determined by phonetic-grammatical design and lexical meaning; 7) incorrect use of prepositional structures, which arises due to insufficient knowledge of the Ukrainian prepositional patterns. When translating the conjunction with the preposition “po” from Russian, one should take into account the peculiarities of prepositions' use in the Ukrainian language, and not translate verbatim. Work on lexical errors' elimination will make it possible to improve the language culture of students, to form language competence, and to observe the literary language norms.

Keywords: language competence, language culture, lexical norms, literal language, violation, professional communication.

REFERENCES

1. Azarova, L. Ye, Piast, N. Y., Radomska, L. A. (2010) *Ukrainska mova. Skladni vzhivannia (nainovishi rekomendatsii)* [Ukrainian language. Complex uses (latest recommendations)] Vinnytsia: VNTU [in Ukrainian].
2. Biletska, O. I. (2019) *Ukrainska mova*. [Ukrainian language]. Ternopil: *Pidruchnyky i posibnyky* [in Ukrainian].
3. Bondarenko, N. V. (2018) *Porushennia leksychnykh norm ta shliakhy zapobihannia yikh v ukrainskomu movlenni starshoklasnykiv*. [Violation of lexical norms and ways of preventing them in the Ukrainian speech of high school students]. *Ukrainska mova i literatura v shkoli*. Vyp.139. (Vols. 4), (pp. 16–21). Kyiv: Instytut pedahohiky NAPN Ukrainy. [in Ukrainian].
4. Pashynska, L. M., Shkola, H. M. (2019) *Porushennia literaturnykh norm u profesiinomomu movlenni*. [Violation of literary norms in professional speech]. *Naukovyi visnyk kafedry Yunesko KNLU*. Vypusk 38. (pp. 104–108). Kyiv. [in Ukrainian].

5. Pentyliuk, M. I. (2009) *Kulturomovnyi aspekt pidhotovky maibutnoho vchytelia-filoloha v bilinhvalnomu seredovyshti. [The cultural-linguistic aspect of training a future philologist teacher in a bilingual environment].* Visnyk Hlukhivskoho derzhavnogo ped. un-tu. (pp. 24). Hlukhiv. [in Ukrainian].

6. Ponomariv, O. (2001) *Kultura slova: movnostylistychni porady. [Word culture: linguistic tips].* Kyiv: Lybid [in Ukrainian].

7. Savchyn, T. O., Nazarevych, L. T. (2020) *Ukrainska mova za profesiinym spriamuvanniam: navchalnyi posibnyk. [Ukrainian language for professional training: a study guide].* Ternopil: TNPU [in Ukrainian].

8. Selivanova, O. O. (2011) *Linhvistychna entsyklopediia. [Linguistic encyclopedia].* Poltava: Dovkillia-K. [in Ukrainian].

9. Struhanets, L. V., Bobesiuk, O. I., Veremchuk, O. V. ta in. (2015) *Kultura movy: vid teorii do praktyky. [Language culture: from theory to practice].* Ternopil: Navchalna knyha – Bohdan [in Ukrainian].

10. Tokarska, A. S., Kochan, I. M. (2008) *Ukrainska mova fakhovoho spriamuvannia dlia yurystiv [Ukrainian language of professional training for lawyers].* Kyiv: Znannia [in Ukrainian].

Дата надходження до редакційної колегії – 13.02.2023

Дата затвердження редакційною колегією – 24.02.2023